

FORDELE ARV

Det finnes to rettslige grunnlag for arv og det er testament og lov. Hvis den som er død ikke har skrevet et testament, vil det være arveloven som bestemmer hva som skal skje med hens eiendeler og forpliktelser.

(alt som har understrek er forklart under BEGREPER på side 4)

Fordeling av arv etter lovens bestemmelser (arveloven)

Arven som fordeles etter avdøde er den netto formue som avdøde hadde ved dødstidspunktet.

Dersom det ikke er opprettet testament, vil arven fordeles på de som etter loven har krav på arv etter avdøde («legalarvinger»):

- Gjenlevende ektefelle
- Avdødes slektsarvinger

Ektefellen har krav på 1/4 av avdødes netto formue, likevel alltid minst 4G. (Samboere har også krav på 4G hvis de har eller venter barn sammen). Denne arven tas ut før de øvrige arvingene får sin arv.

Loven deler arvingene inn i tre klasser. Første arveklasse er avdødes livsarvinger (barn, barnebarn, oldebarn og så videre). Andre arveklasse er avdødes foreldre og deres barn, barnebarn og så videre. Arveloven setter ikke noen grense for hvor langt nedover arven kan gå. Tredje arveklasse er avdødes besteforeldre og deres barn, barnebarn og så videre. Systemet er slik at dersom det er arvinger i live i første arveklasse, arver de alt.

Oppsummert: Hvis avdøde ikke oppretter testament, vil ektefellen motta 1/4 / 4G og resterende formue fordeles likt mellom avdødes arvinger i nærmeste arveklasse.

Hvis avdøde ikke har ektefelle, arver arvingene i nærmeste arveklasse alt.

Hvis avdøde ikke har noen arvinger i første arveklasse, arver ektefellen 1/2 av avdødes formue, men likevel minst 6G.

Hvis avdøde verken har arvinger i første eller andre arveklasse, arver gjenlevende ektefelle alt.

Minstearv og pliktdelsregler gjelder kun ved såkalte "dødsdisposisjoner".

I utgangspunktet kan du i levende live disponere formuen din som du selv ønsker uten at dette kommer i strid med arvelovens regler («livsdisposisjoner»).

Arvelovens regler om minstearv eller pliktdelsarv gjelder kun ved dødsdisposisjoner. Opprettelse av et testament er en typisk dødsdisposisjon, ettersom gavene ikke er ment å oppfylles før etter testators død. Det kan også være en dødsdisposisjon hvis du ved fremskridende sykdom eller på ditt dødsleie disponerer over din formue.

Fordeling av arv etter testament

Gjennom testamentet kan du velge hvem du vil gi bort deler av arven til (personer, stiftelser, organisasjoner eller lignende). Den som tildeles noe i testament kalles for «testamentsarving».

Behovet for å opprette testament kan være dersom du ønsker å begrense ektefellens eller legalarvingenes arv. Som nevnt over mottar ektefelle og legalarvingene alt avdøde eier hvis du ikke oppretter testament. Det kan også være ønske om opprettelse av testament hvis du ikke har livsarvinger eller ektefelle.

FORMKRAV

Det gjelder en del strenge formkrav for opprettelse av testament. Dersom formkravene ikke er oppfylt kan testamentet være ugyldig. De viktigste kravene er:

- Testamentet må gjøres skriftlig.
- Testator må skrive under testamentet med to vitner til stede, eller vedkjenne seg sin signatur overfor to vitner.
- De to vitnene må være myndige, og skal underskrive mens testator er til stede for å bekrefte testators identitet, at testator er ved sine fulle fem, og at testamentet er testators vilje.
- Vitnene må være vel vitende om at det er et testament, men de trenger ikke å kjenne til innholdet.
- Testamentet bør også være datert, men dette er ikke et krav.

KRAV TIL TESTAMENTETS INNHOLD

Hvis du verken har livsarvinger (første arveklasse) eller ektefelle står du fritt til å disponere over hele formuen din ved opprettelse av testament.

Hvis du derimot har ektefelle og / eller livsarvinger er det regler om minste arv eller pliktdels arv for avdødes ektefelle og livsarvinger, som gir begrensninger i hvor mye du kan testamentere bort til andre:

- Minste arven til ektefelle er per i dag 4G/ 6G.
- Pliktdels arven til livsarvinger er 2/3 av boet, men likevel maks 15G per livsarving.
- Øvrig formue kan du disponere fritt.

Noen eksempler:

Eksempel 1: Testator har ektefelle, men ingen livsarvinger, og ønsker å gi mest mulig til et veldedig formål
- Ektefelle mottar 6G og resten av testators formue gis til Kreftforeningen.

Eksempel 2: Testator har ektefelle og tre livsarvinger, og ønsker å gi ett av sine tre barn mer
- Ektefelle mottar 1/4. Per og Pål mottar 15G hver.
Esen mottar resten av formuen (over 15G).

Eksempel 3: Testator har en livsarving, men ikke ektefelle, og ønsker at kun én av hans mange nieser skal motta arv.
- Livsarving Per mottar 15G. Resterende formue gis til niese Hedda (Over 1/3 av avdødes formue)

USKIFTE

Hva er uskifte og hvorfor har vi regler om uskifte?

Uskifte betyr at arveoppgjøret utsettes til den gjenlevende ektefellen dør.

Reglene om uskifte er laget for å begrense den økonomiske og personlige belastningen det i mange tilfeller kan være for gjenlevende ektefelle at arvingene skal få sitt oppgjør med en gang.

For å sitte i uskifte må gjenlevende ektefelle fylle ut skjema for «melding om uskiftet bo». Denne sendes til den lokale tingretten, som utsteder en uskifteattest om vilkårene er oppfylt.

Hvem kan sitte i uskifte?

Retten til uskifte er først og fremst forbeholdt ektefelle og registrerte partnere. Samboere som har eller venter felles barn har også i en viss grad rett til uskifte.

Ved særkullsbarn

Hvis avdøde har særkullsbarn, må særkullsbarnet gi samtykke for å kunne sitte i uskifte. Dette gjelder uansett om det er gjenlevende ektefelle eller samboer.

Er den særskilte livsarvingen mindreårig eller fratatt rettslig handleevne på det økonomiske området, må vergen samtykke, og det kreves også samtykke fra statsforvalteren.

Særskilt livsarving som gir samtykke, er i utgangspunktet bundet av det og kan ikke kreve skifte senere.

En særskilt livsarving kan knytte betingelser til et samtykke. Dersom én arving ikke gir samtykke (og de øvrige gir samtykke) må vedkommende få utbetalt sin arv og gjenlevende sitter i uskifte med de øvrige.

Hva omfattes av uskifteboet?

a) For ektefeller:

I utgangspunktet kan du bare ta over felleseiet uskiftet. De fleste som er gift har felleseie.

Du kan ikke overta avdødes særeie i uskifte, med mindre det er fastsatt i ektepakten at ektefellen også kan overta særeiet i uskifte eller arvingene samtykker.

b) For samboere:

- Felles bolig og innbo
- Bil og fritidseiendom med innbo som ble benyttet av begge samboerne

Gjenlevende samboer kan overta andre eiendeler i uskifte enn de som er nevnt over dersom det er fastsatt i testament eller arvingene samtykker til det.

Hva kan gjenlevende ektefelle gjøre med midlene i uskifteboet?

Etter arveloven §22 rår den lengstlevende ektefellen i levende live som en eier over uskifteformuen, med unntakene som følger av lov, testament eller avtale. Det vil i prinsippet si at hen kan gjøre hva hen vil med midlene.

Likevel er det noen begrensninger:

1. Lengstlevende kan ikke gi gaver, eller salg av gaver, som står i misforhold til det samlede boet.
2. Lengstlevende kan ikke testamentere over mer enn det som skal gå til hens arvinger ved sin egen død.
3. Lengstlevende kan ikke gi noen av arvingene oppgjør uten at de andre arvingene får tilsvarende
4. Lengstlevende kan ikke gifte seg igjen eller inngå et samboerforhold som varer mer enn to år uten å ha skiftet med arvingene etter avdøde.
5. Lengstlevende kan ikke bruke boet på en illojal måte slik at boet reduseres vesentlig eller unødvendig.

Hva kan arvingene gjøre hvis den som sitter i uskiftet bo bryter reglene?

1. Dersom lengstlevende har gitt bort gaver som står i misforhold til boets størrelse kan (de øvrige) arvingene kreve gaven omstøtt. For at gaven skal bli omstøtt, er det en forutsetning at mottakeren forsto eller burde forstått at lengstlevende ikke hadde rett til å gi gaven. Det må også bevises at det foreligger et misforhold mellom gavens størrelse og boet. Dette må avgjøres konkret i hvert tilfelle, men en kan anta ut fra rettspraksis at gaver som utgjør over 15 % er i faresonen. Gaver som utgjør over 30 % vil nesten unntaksfritt kunne omstøtes. Kravet må gjøres rettslig gjeldene innen søksmålsfristen som er 1 år etter at de fikk kunnskap om gaven. Overholdes ikke denne fristen kan ikke arvingene lenger kreve omstøtelse.
2. Et testament som omfatter mer enn lengstlevende kunne råde over, kan kreves omgjort på skifte etter lengstlevende.
3. Dersom det er gitt delvis oppgjør til en arving, kan en annen arving kreve det samme, enten med én gang eller når boet skiftes.
4. Hvis lengstlevende gifter seg på nytt, eller har vært samboer i mer enn to år, kan arvingene kreve skifte.
5. Dersom lengstlevende forbruker boet på en illojal måte, kan arvingene kreve skifte. Dette er strenge vilkår og en lite brukt regel. Lengstlevende ektefelles frihet til å disponere over boet som hen ønsker er i utgangspunktet stor.

Når bør lengstlevende vurdere å ikke sitte i uskifte?

Det er ikke alltid det vil lønne seg for lengstlevende ektefelle å sitte i uskifte.

Retten til skjevdeling faller bort hvis boet tas over til uskifte. Hvis gjenlevende har særkullsbarn og skjevdelingskrav bør gjenlevende vurdere om det kan lønne seg å skifte straks. Gjenlevende ektefelle sitter da igjen med sine skjevdelingsverdier uten at førsteavdødes arvinger har krav på noe av dette.

I motsatt tilfelle vil det kunne lønne seg for gjenlevende ektefelle å sitte i uskifte dersom det er førsteavdøde som hadde store skjevdelingskrav.

Hvis gjenlevende ektefelle sitter i uskifte ved sin død, faller arveretten etter førsteavdøde bort. Dette får betydning for arvinger etter lengstlevende ektefelle. Hvis boet skiftes mens lengstlevende er i live, har hen sin arverett etter førstavdøde i behold.

Hva skjer med verdiene i uskifteboet når lengstlevende dør?

Ved lengstlevendes død fordeles hele uskifteboet med en halvpart til førsteavdødes arvinger og en halvpart til lengstlevendes arvinger. Det er viktig å nevne at dersom en arveklasse etter førsteavdøde har dødd ut i uskifteperioden, går ikke arven videre til neste arvegangsklasse. Da får lengstlevendes arvinger hele arven.

Dersom lengstlevende har skrevet testament som sier noe om fordelingen, vil arven etter lengstlevendefordeles etter testamentets innhold.

BEGREPER

Netto formue: Formue fratrukket gjeld

Legalarvinger: Arvinger etter loven

Livsarvinger: Avdødes barn, barnebarn, oldebarn osv.

Arveklasse: Kategorisering av avdødes legalarvinger i tre ulike arveklasser

Minstearv: Gjelder for ektefelle (og samboer hvis de har eller venter barn sammen) - 1/4 av avdødes formue og alltid minst 4G

Pliktdelsarv: Gjelder for avdødes livsarvinger - 2/3 av avdødes formue fordelt likt mellom livsarvingene, men oppad begrenset til 15 G pr. livsarving

Testamentsarvinger: Arvinger etter testament

Testator: Den som oppretter testament

Dødsdisposisjon: Dødsdisposisjoner er 1) gaver som ennå ikke er fullbyrdet ved giverens død og 2) gaver som er gjort på dødsleiet, selv om de er fullbyrdet før giverens død.

Livsdisposisjon: Det motsatte av dødsdisposisjon. Gaver som er fullbyrdet før giverens død, og ellers ikke foretatt på dødsleiet. Slike disposisjoner kan foretas uten at arvereglene får anvendelse.

Særkullsbarn: Barn med andre enn lengstlevende

Felleseie: Formuesordning mellom ektefeller som innebærer at alle verdier ektefellene har anskaffet under ekteskapet skal deles likt

Særeie: Formuesordning mellom ektefeller som innebærer at hele eller deler av verdiene til ektefellene skal beholdes av den ene ektefellen.

Omstøtelse: Tilbakeføring av verdiene som er mottatt

Søkemålsfrist: Den fristen du har på å ta ut søksmålet. Etter denne fristen har du mistet retten til å få saken behandlet i domstolene.

Skjevdeling: Verdier som kan holdes utenfor felleseiet. Dette er verdier ektefellen har bragt med seg inn i ekteskapet eller senere mottatt i gave / arv fra andre enn ektefellen.